

MT

2017 1100

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--

MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - I
PAPER - V

Time : 2 Hours

Model Answer Paper

Marks : 40

प्रथमः विभागः - गद्यम् ।		
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१
	कुमारः अधिकमूल्यं दत्त्वा चित्रपटप्रवेशपत्राणि क्रेतुं सूचयति, यतः सः जानाति यत् तस्य मित्रेण अपि तेन मार्गेन प्रवेशपत्राणि क्रीतानि ।	
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	१
	कुमारः रविवासरे चित्रपटं प्रेक्षितुं गन्तुं इच्छति ।	
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा योग्यं वा अयोग्यमिति लिखत ।	१
	मित्राणाम् अवैधाचरणस्य अनुकरणं करणीयम् । - अयोग्यम् ।	
उ. १	ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१
	यात्री सदाचरणविषये चिन्तयति, यतः पुण्यस्य सञ्चयः करणीयः ।	
(ii)	कः कं वदति ।	१
	अस्य पापस्य किं करोषि ?	
	यात्री मेघं वदति ।	
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा योग्यं वा अयोग्यमिति लिखत ।	१
	मेघः जीवनस्य दाता । - योग्यम् ।	
२.	पृथक्करणम् ।	२
	उचितपर्यायं चित्वा जलचक्रं पूर्यत ।	

उ. १	क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	चतुर्थपदं लिखत ।	१
१)	अनल्या : अल्या :: अनुपमेयम् : उपमेयम् ।	
२)	न्यूनम् : अधिकम् :: प्रारभे : विरमामि ।	
(ii)	विशेषण - विशेष्य - अन्वितिः ।	१
१)	रोमनगरभूषणम्, अर्धवर्तुलाकारम्, अम्फी थिएटरम् ।	
२)	चीनदेशस्थिता, मृत्पाषाणेष्टिकामयी, विशाला भित्तिः ।	
(iii)	विभक्त्यन्तपदानां चयनम् ।	१
	भारतभूमौ, ब्राझिलदेशे ।	
२.	पृथक्करणम् ।	
	यथाक्रमं घटनाः लिखत ।	२
(i)	समाजशास्त्रविषयस्य प्रकल्पार्थं सप्ताश्चर्यविषये जिज्ञासा ।	
(ii)	प्रभाते सन्देशप्राप्तिः ।	
(iii)	सप्ताश्चर्यविषयकज्ञानार्थम् अन्तर्जालस्य उपयोगः ।	
(iv)	वरदां प्रति अन्तर्जालात् प्राप्तसंज्ञापनस्य प्रेषणम् ।	
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।	
उ. २	अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	पृथक्करणम् ।	२
२.	शब्दज्ञानम् ।	
	पद्यांशात् चित्वा विलोमपदं लिखत।	१
(१)	अनालस्यम् × आलस्यम् । (२) चला × अचला ।	
उ. २	अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् ।	
	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	१
	सीननदीतटे जनाः नौकाविहारस्य तटभ्रमैश्च महासुखं लभन्ते ।	
उ. २	क) स्मरणम् । श्लोकपूर्तिं कुरुत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।)	२
(i)	एकैकं घर्षयेदन्तं मृदुना कूर्चकेन च । दन्तशोधनचूर्णेन दन्तमांसान्यबाधयन् ॥	

(ii)	पात्रापात्रविवेको हि धेनुपन्नगयोरिव । तृणात्सञ्जायते क्षीरं क्षीरात्सञ्जायते विषम् ॥	२																					
उ. २	ड) श्लोकांशान् मेलयत ।	२																					
(i)	भोजनान्ते पिबेत्तक्रं - वासरान्ते पिबेत् पयः ।																						
(ii)	अद्रोहः सर्वभूतेषु - कर्मणा मनसा गिरा ।																						
(iii)	तस्मान्नरो वह्निविवर्धनाय - मुहुर्मुहुर्वारि पिबेदभूरि ।																						
(iv)	नयविक्रमसंयोगः - तत्र श्रीरचला ध्रुवम् ।																						
	तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।																						
उ. ३	यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ५ उपप्रश्नाः लेखनीयाः ।)	२																					
अ)	नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)																						
	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>तृतीया एकवचन</td> <td>सप्तमी बहुवचन</td> <td>प्रथमा एकवचन</td> </tr> <tr> <td>नाम</td> <td>साम्ना</td> <td>शाखासु</td> <td>राज्ञी</td> </tr> <tr> <td>सर्वनाम</td> <td>अनेन</td> <td>एतासु</td> <td>भवान्</td> </tr> </table>		तृतीया एकवचन	सप्तमी बहुवचन	प्रथमा एकवचन	नाम	साम्ना	शाखासु	राज्ञी	सर्वनाम	अनेन	एतासु	भवान्										
	तृतीया एकवचन	सप्तमी बहुवचन	प्रथमा एकवचन																				
नाम	साम्ना	शाखासु	राज्ञी																				
सर्वनाम	अनेन	एतासु	भवान्																				
आ)	क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																					
	<table border="1"> <tr> <td>द्वितीयः</td> <td>परोक्षः</td> <td>प्रथमः</td> <td>विध्यर्थः</td> <td>वर्तमानकालः</td> <td>आज्ञार्थः</td> </tr> <tr> <td>भविष्यकालः</td> <td>भूतकालः</td> <td>भूतकालः</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>करिष्ये</td> <td>जगाम</td> <td>आसीत्</td> <td>धारयेत्</td> <td>मन्ये</td> <td>श्रुणु</td> </tr> </table>	द्वितीयः	परोक्षः	प्रथमः	विध्यर्थः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः	भविष्यकालः	भूतकालः	भूतकालः				करिष्ये	जगाम	आसीत्	धारयेत्	मन्ये	श्रुणु				
द्वितीयः	परोक्षः	प्रथमः	विध्यर्थः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः																		
भविष्यकालः	भूतकालः	भूतकालः																					
करिष्ये	जगाम	आसीत्	धारयेत्	मन्ये	श्रुणु																		
इ)	समासाः । कोष्ठकपूर्तिं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																					
	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>विग्रहवाक्यानि</td> <td>समासनामानि</td> </tr> <tr> <td>(i)</td> <td>काशी नाम नगरम् ।</td> <td>कर्मधारयः</td> </tr> <tr> <td>(ii)</td> <td>अर्थम् अनुसृत्य ।</td> <td>अव्ययीभावः</td> </tr> <tr> <td>(iii)</td> <td>सुष्ठु विख्यातः ।</td> <td>प्रादि - तत्पुरुषः</td> </tr> <tr> <td>(iv)</td> <td>न उचितः ।</td> <td>नञ् - तत्पुरुषः</td> </tr> <tr> <td>(v)</td> <td>सत्यमार्गं गच्छन्ति इति ।</td> <td>उपपद - तत्पुरुषः</td> </tr> <tr> <td>(vi)</td> <td>सीन इति आख्या यस्याः सा ।</td> <td>बहुव्रीहिः</td> </tr> </table>		विग्रहवाक्यानि	समासनामानि	(i)	काशी नाम नगरम् ।	कर्मधारयः	(ii)	अर्थम् अनुसृत्य ।	अव्ययीभावः	(iii)	सुष्ठु विख्यातः ।	प्रादि - तत्पुरुषः	(iv)	न उचितः ।	नञ् - तत्पुरुषः	(v)	सत्यमार्गं गच्छन्ति इति ।	उपपद - तत्पुरुषः	(vi)	सीन इति आख्या यस्याः सा ।	बहुव्रीहिः	
	विग्रहवाक्यानि	समासनामानि																					
(i)	काशी नाम नगरम् ।	कर्मधारयः																					
(ii)	अर्थम् अनुसृत्य ।	अव्ययीभावः																					
(iii)	सुष्ठु विख्यातः ।	प्रादि - तत्पुरुषः																					
(iv)	न उचितः ।	नञ् - तत्पुरुषः																					
(v)	सत्यमार्गं गच्छन्ति इति ।	उपपद - तत्पुरुषः																					
(vi)	सीन इति आख्या यस्याः सा ।	बहुव्रीहिः																					
ई)	उपपदविभक्तिः ।	२																					
	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)																						
(i)	तव समीपे परिमाणानि न सन्ति ।																						
(ii)	सेवाभावेन विना कथं चिकित्सकः भवेत् ।																						
(iii)	मधुरा माता च आपणं गच्छतः ।																						
(iv)	तेन स्वरवेण मार्गं निर्दिश्यार्जुनः कस्यापि विशालवृक्षस्य समीपं नीतः ।																						

(v)	अर्जुनः विहारार्थं निबिडारण्यं जगाम ।	
(vi)	अस्माकं सेना राष्ट्ररक्षणाय अलम् ।	
उ)	सन्धिं / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२
(i)	कस्मा अपि = कस्मै + अपि ।	
(ii)	तनुरग्रभागः = तनुः + अग्रभागः ।	
(iii)	पिबेदभूरि = पिबेत् + अभूरि ।	
(iv)	नद्यस्तत्र = नद्यः + तत्र ।	
(v)	उभावपि = उभौ + अपि ।	
(vi)	अस्यैव = अस्य + एव ।	
ऊ)	सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२
(i)	द्वितीयं शान्तचेतसं दृष्ट्वा नागार्जुनेन पृष्टम् ।	
(ii)	कबड्डीक्रीडायां सातत्येन त्रिवारं सुवर्णपदकं प्राप्य विश्वविक्रमः प्रस्थापितो भारतदेशेन ।	
(iii)	श्रावणमासे अष्टम्यां तिथौ कृष्णजन्म भवति ।	
(iv)	नवरात्रं नाम नवानां रात्रीणां समाहारः ।	
(v)	पञ्च पाण्डवाः प्रसिद्धाः ।	
(vi)	ग्रामस्थाः महिलाः द्विवारम् अवकरसङ्ग्रहणं कुर्वन्ति ।	
	चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।	
उ. ४	अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
अ)	वाक्यनिर्माणम् ।	४
	कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत ।	
	विस्मितः बालकः किमपि पृच्छति ।	
	सर्वे मृगाः सिंहगर्जनां श्रुत्वा दूरं पलायन्ते ।	
	अस्माभिः काश्चन कविताः पठिताः ।	
	मन्त्रिमहोदयः उत्तराणि ददाति ।	
आ)	परिच्छेदपूर्तिः ।	४
	मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत ।	
	महाराष्ट्रराज्ये रायगडः नाम सुविख्यातः दुर्गः। एकदा हिरकणी दुग्धविक्रयार्थं रायदुर्गं गन्तुम् उत्सुका। किन्तु तस्याः शिशुः अद्यापि न सुप्तः। यदा दोलारूढः शिशुः सुप्तः तदा हिरकणी दुर्गं प्रस्थिता। दुर्गे दुग्धविक्रयार्थं अधिकः कालक्षेपः अभवत्। सूर्ये अस्तमिते दुर्गद्वाराणि पिहितानि। आवृत्तं महाद्वारं विलोक्य सा द्वारोद्घाटनाय रक्षापुरुषं प्रार्थयत् परं सूर्योदयसमये एव द्वारम् उद्घाटनीयम् इति शिवभूपस्य आज्ञाम् अनुसृत्य सः तद् न उद्घाटितवान्। अस्वस्थचित्ता सा इतस्ततः अभ्रमत्। तस्याः नयनयोः पुरतः केवलं तस्याः शिशुः आसीत्। पुत्रस्नेहेन सा एकस्मात् तटात् अवतरणं प्रारभत सुदूरम् उत्सृत्य भूमौ न्यपतत् गृहं च अगच्छत्। शिवभूपेन तस्या न केवलं प्रशंसा कृता तस्यै पारितोषिकमपि दत्तम्।	
	** ** * * * * *	